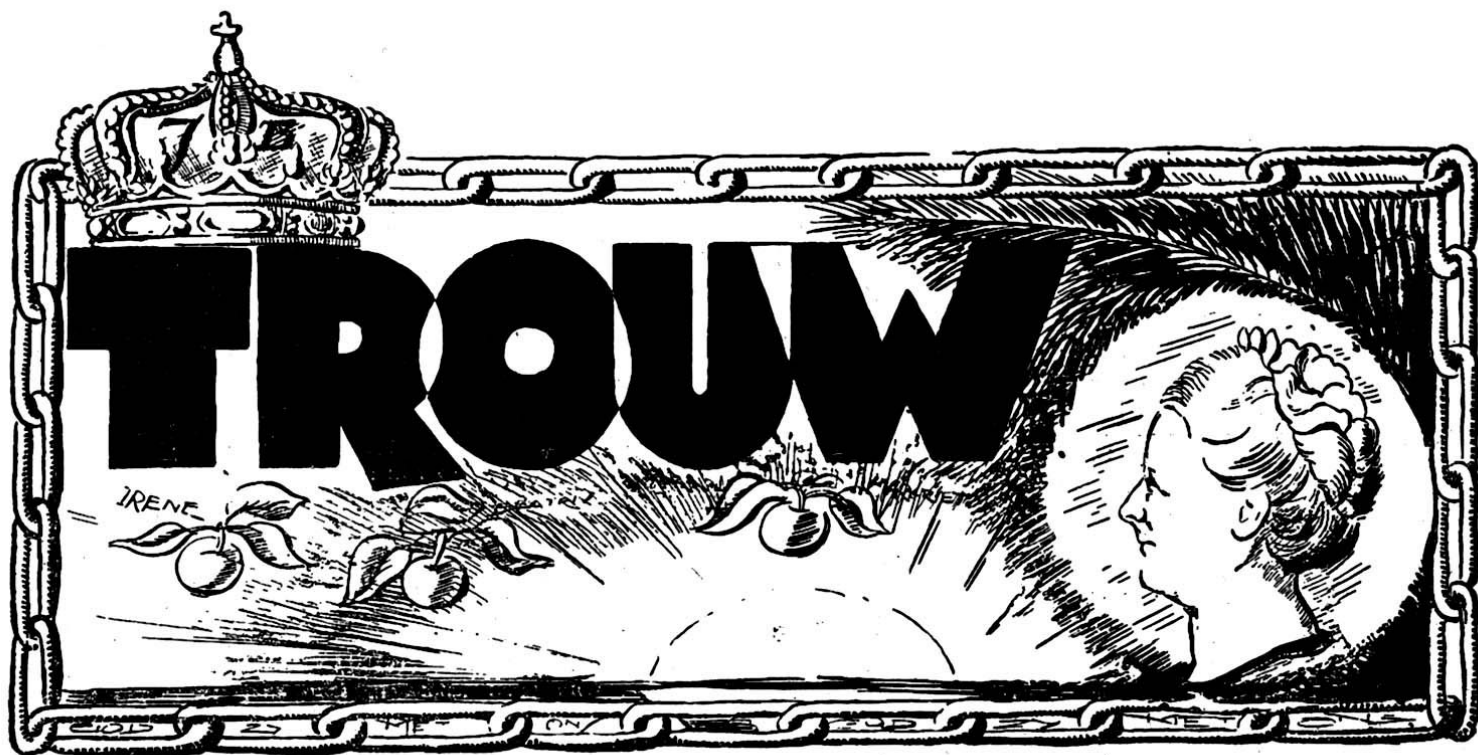

1e JAARGANG

No. 11.

Ja, zij zullen
Zich vervullen
Deze tijden van geluk.

Deez' ellenden
Gaan volenden
En verpletterd wordt het juk.

MIDDEN

SEPT. 1943

DE KONINGIN SPRAK.

Landgenooten in Nederland.

Nadat ik einde April tot U sprak, heb ik de ontwikkeling van de gebeurtenissen thuis met de meeste aandacht en nauwgezetheid gevolgd. Ik breng hulde aan allen, die in ons land of waar ook de heilige zaak onze vrijheid hebben gediend, dit met achterstelling van iedere andere overweging. Hulde aan de helden, die zelfs hun leven daarvoor veil hadden.

Daar ik mij van ganscher harte tracht te verplaatsen in Uw bitter lijden en zware beproevingen, dank ik met U God voor de eensgezindheid en de kracht, welke thans naar voren komen in dit jongste tijdperk onze historie, hetwelk zeker niet onderdoet voor onze 80-jarige worsteling voor gewetensvrijheid in het verleden. Ook in Uw voldoening en diepe blijdschap hierover deel ik van ganscher harte. Met U besef ik, dat zij de vernieuwing voortbrengt, die den gondslog zal vormen, waarop het gebouw van onze toekomstige vrijheid zal rusten en de voortstuwende kracht voor alle verdere ontwikkeling en ontplooiing.

Overtuigd, dat alleen hij, die strijdend Nederland uit eigen aanschouwing en uit eigen ondervinding kent, volkomen beoordeelen kan, welke maatregelen voorbereid moeten worden voor het oogenblik der bevrijding, is Mr. Burger, die Nederland eenige maanden geleden verliet, als Minister zonder portefeuille in het Kabinet opgenomen. Zijn voorlichting zal ten opzichte van Nederland op ieder terrein van bijzondere waarde zijn.

Landgenooten, het spoedende uur onze bevrijding nadert en al kan op het oogenblik niemand voorspellen, wanneer het zal aanbreken, het is met haar gelijk met de belofte der komende lente met haar nieuwe leven. Voor zij er is, voelen wij haar op ons afkomen en ademen wij haar in met volle teugen en onbeschrijfelijk verlangen.

Ik wil U thans enkele mededeelingen doen omtrent hetgeen er hier wordt voorbereid voor het tijdstip der bevrijding en omtrent de eerste te treffen maatregelen, voorzover het mogelijk is, omdat ook de vijand mijn woorden beluistert. Een aanzienlijk aantal landgenooten is opgeleid voor de uitvoering van den reeds eerder door mij genoemden Staat van Beleg. Zij zullen onder leiding van een militair belast worden met de uitoefening van het militair gezag. Dit militair gezag zal op het uur der bevrijding aanwezig zijn. Het is voorzien van instructies omtrent de herleving van een ge-

saneerd burgerlijk gezag. Gezien hun opleiding en hun geestesgesteldheid zullen zij in den waren zin des woords Uw eerste bevrijders zijn. Zij komen als vrienden en helpers tot U. Allen, die van goeden wille zijn, zullen veilig zijn en aan het werk gaan voor den opbouw van het vaderland.

Minister Burger is uitgenoodigd zich te belasten met den bouw van een omlijsting, waarin Nederland in werkelijken zin actief ingepast kan worden. Deze regeling zal met inbegrip van Uw deelneming onmiddellijk in werking treden, waarbij tevens is voorzien in de verwijdering van alle ongewenschte elementen, die dadelijk afgezonderd moeten worden, opdat tot een snelle en rechtvaardige berechting der misdadigers kan worden overgegaan.

Landgenooten, ik vertrouw, dat bij terugkomst van het militair gezag voor mij het groote oogenblik zal aanbreken, dat ik in Uw midden kan terugkeeren. Ik hoop, dat mij onverwijld tijd en gelegenheid zal geboden zijn om mij onmiddellijk aan de verdere ontwikkeling van den toestand en de behartiging van 's Lands zaken met volle kracht te wijden.

Met groote voldoening gewaag ik voorts van den waren bevrijdersgeest, welke mij voor het schoone Indonesie toewaait zoowel uit Nederland als uit de gebiedsdeelen van het Westelijk halfrond.

Ons doel is tweeledig. Wij moeten met onze bondgenooten optrekken tegen de Japaneezen teneinde ook dezen vijand te verslaan en zoo gezamenlijk Indië te bevrijden. Terwijl we thuis met alle hens aan dek moeten aanpakken om op te bouwen, hetgeen de mof heeft verwoest, zullen wij ons in onoverwinlijken geest verder met alle krachten moeten voorbereiden voor de groote worsteling in het Oosten.

Waar ik mij in gedachten verplaats over de verschillende deelen van den aardbol, zou ik een woord willen spreken tot onze landgenooten, die overal in vreemde landen en werelddeelen verspreid leven. Met waardeering begroet ik Uw gevoelens voor Nederland, hetgeen ik herhaaldelijk persoonlijk heb mogen ondervinden.

Daaruit mag ik afleiden de bereidheid tot de nieuwe geestelijke instelling, die noodig is om ook in de toekomst één te zijn met het leven en streven in Nederland. De eensgezindheid en de kracht, die in Nederland zijn ontstaan, betekenen immers niet alleen een nooit of te nimmer toegeven aan de machten der duisternis, die Nederland en Indië thans in hun greep hebben, doch tevens de instelling, welke de scheppende kracht bezit, onze toekomst vorm te geven. Allen, die dit begrijpen, en die bereid zijn alles achter

te stellen bij dit ééne groote doel, zullen wij noodig hebben, hetzij in Indië, hetzij in Nederland, om in Nederland op hechte fundamenteën onze bevrijding te bevestigen en ook Indië de bevrijding te brengen. Die nieuwe instelling is volstrekt noodzakelijk om aan het Koninkrijk de groote en eervolle plaats te blijven waarborgen, die het in de wereld ondanks alle verdrukking nog steeds inneemt.

En tot U allen thuis zeg ik het woord van een Uwer schrijvers na: „Moedig en onverzettelijk zij onze tegenstand, fier en bedachtzaam ons handelen, onoverwinnelijk ons geloof”.

Nederland en Indië zullen herrijzen.

Commentaar.

De rede van Hare Majesteit de Koningin, die wij hiervoor afdrukken, heeft het Nederlandsche Volk vervuld met een blijde hoop. Want ons volk begrijpt dat H.M. niet over de concrete maatregelen die bij den ommekeer genomen moeten worden zou spreken, als het moment daarvan niet reeds boven den horizon des tijds was gekomen.

Deze rede heeft dus in de verte eenige gelijkenis met een Troonrede.

Wanneer wij de rede nauwgezet lezen — en dat moet men staatsstukken als deze vooral doen — dan zien wij, dat zij vier hoofdpunten bevat.

Het eerste hoofdpunt is: De grondslag voor alle verdere ontwikkeling en ontplooiing, van een vernieuwd Nederland is de gewetensvrijheid.

Het tweede hoofdpunt wordt gevormd door de mededeeling over de voor den ommekeer beraamde maatregelen op het gebied der gezagsorganisatie.

Het derde hoofdpunt bevat de aanduiding van onze bevrijdingstaak jegens Indië: Wij moeten er op rekenen dat wij zoo spoedig mogelijk met man en macht naar de Oost trekken.

In de vierde plaats richtte H.M. zich tot de Nederlanders in den vreemde, die zij opriep om één te zijn met het leven en streven in Nederland.

Het verheugt ons zeer dat H.M. de mededeelingen gedaan heeft, die Zij deed aangaande de organisatie van het gezag bij den ommekeer.

Maar al te velen waren er in den lande, die zich bezorgd maakten, dat er op dat gelukkige oogenblik geen behoorlijk gezag zou zijn en die zich deswege opmaakten om zelf op eigen gelegenheid voor zulk een gezag te gaan zorgen.

Al deze ijver kan nu op uitnemender zaken gericht worden. Het gezag komt er en het komt vanwaar het komen moet: Van onze regering in Engeland.

Wij verstaan ook, in ons vorig nummer schreven wij er over, dat er om te beginnen een staat van beleg zal moeten zijn. Zoolang de wetten van den oorlog heerschen, zal de militaire bevelhebber het heft in handen hebben. Het verheugt ons te vernemen dat dit militair gezag in het kader van de geallieerde oorlogvoering aan Nederlanders toevertrouwd zal worden. Dat dit militair gezag niet uit het bezette gebied kan worden gerecruteerd, maar dat dit in Engeland werd opgeleid, spreekt voor ons vanzelf. De coördinatie, die er moet zijn tusschen de eischen, die de oorlogvoering stelt en de behoeften van het bewind hier te lande, vordert een opleiding in samenhang met de geallieerde strategische organisatie.

Aan den anderen kant moet er een harmonisch verband zijn tusschen het nieuw optredend gezag en het Nederlandsche Volk. De voorbereiding van dat verband is uiteraard veel moeilijker dan de coördinatie van het nieuw optredend gezag met de geallieerde legerleiding.

Hier ligt de groote en moeilijke taak van Minister Burger. Elders in ons blad maken wij daarover eenige opmerkingen.

Het probleem, dat hier ligt, bestaat eigenlijk uit twee problemen. Het eerste is dit, dat ook bij den staat van beleg gebruik moet worden gemaakt van een civiel bestuursapparaat. Dat moet zijn het bestuursapparaat dat er nu is in het bezette gebied. De departementen van algemeen bestuur, de provinciale besturen en de gemeentebesturen. De goede functioneering van het openbare leven en de handhaving van de openbare orde, zullen ook in de allereerste dagen afhangen van het gezag, van het moreel en van de kunde van dit civiel apparaat, dat dan uiteraard binnen het kader van den staat van beleg ressorteert onder den militairen gezaghebber en de door hem meegebrachte territoriale bevelhebbers.

Zal dit alles goed loopen, dan is er saneering van meet af van dit bestuursapparaat noodzakelijk. H.M. heeft gezegd dat Mr. Burger zich met dit vraagstuk bezig houdt.

Het tweede probleem is van heel anderen aard, is van algemeener strekking. Wij kunnen ons in Nederland geen gezag denken dat niet organisch in het volk verankerd is. Ook geen gezag onder

den staat van beleg. Voor den oorlog bezat het militair gezag, gevoerd krachtens de oorlogswet, zoodanige verankering, doordat het ingesteld, gecontroleerd en te niet gedaan werd door een parlementair verantwoordelijke regering.

Het militair gezag bij den ommekeer is natuurlijk ondergeschikt aan de regering van de Koningin. Uit de woorden van H.M., dat minister Burger bezig is met den bouw van een omlijsting, waarin Nederland in werkelijken zin actief ingepast kan worden en die de deelneming van het Nederlandsche Volk inhoudt, leiden wij af dat er van stonde aan maatregelen zullen worden getroffen, waardoor het politiek contact tusschen regering en volk weer wordt hersteld in dien zin, dat van het gezag in Nederland van den beginne af kan worden getuigd dat het in vrijheid gefundeerd is.

HET GUERILLA-FRONT.

Naast vele andere gevallen is het wel van belang te weten, dat de distributie-bureaux te Ten Boer (Gr.) (31 Aug). Scherpenzeel, Geldermalsen, Staphorst en Vollenhove allen, geheel of gedeeltelijk, van hun kostbaren inhoud hebben moeten offeren voor de vaderlandsche zaak, ondanks de verscherpte bewaking enkele weken geleden ingesteld;

dat KERLEN, politie-president te Utrecht is doorgeschooten, evenals de politie-beambte de Bruyn te Overschie;

dat een aanslag is gepleegd op den politie-commissaris Woerts te Bussum;

dat te Obdam twee leden van de marechaussee, die eenige onderduikers moesten overbrengen naar een kamp, daar niet zijn aangekomen en met hun arrestanten spoorloos zijn verdwenen;

dat te Boskoop door het toedoen van een agent van politie zoo juist opgesloten onderduikers zijn bevrijd en de twee vertegenwoordigers van de „wettige overheid” in diezelfde cel zijn opgesloten;

dat te Heeze (N.Br.) het gemeentehuis is afgebrand

dat de onderwijzer te Borger, die zijn werk ervan maakte, onderduikers aan te brengen is doodgeschoten.

DOORVECHTEN.

In de afgelopen weken zijn er op tal van plaatsen razzia's gehouden op ondergedokenen. Op de meeste plaatsen praktisch zonder enig succes voor den vervolger; op sommige plaatsen — met name daar, waar verraad in het spel was — met meer succes. In die laatste gevallen werden meerdere ondergedokenen meegevoerd, terwijl ook sommige gastheeren getroffen werden deels door gevangenschap, deels door boete, deels door beide.

Wij moeten deze zaak nuchter onder het oog zien. Het heeft geen zin struisvogelpolitiek te voeren en te doen alsof het onderduiken en het bergen van ondergedokenen kinderspel is. Wij moeten noch den vijand, noch de methoden, die hij volgt bij het gebruik van verraderlijke elementen, noch de straffen, waarmee hij ons treft, onderschatten.

Wij moeten ze echter ook niet overschatten. Het is van betekenis, dat de vijand in de meeste gevallen volkomen faalt in het boven water brengen van de ondergedokenen. Er zijn middelen, indien wij maar voorzichtigheid en beleid paren aan de noodige kloekmoedigheid, om het werk der verraders te doen mislukken en de verraders te doen afdeinen.

Wij kunnen daarover in een blad, dat ook den vijand in handen komt, natuurlijk niet uitweiden. Tenslotte zijn de straffen pijnlijk, maar gezien de belangen, die op het spel staan, te dragen.

Er is maar één ding, dat we in ieder geval niet kunnen en niet mogen doen.

Wij kunnen dezen strijd niet opgeven. Toen wij er mee begonnen, kenden wij de risico's. Maar wij wisten, dat onze christelijke, onze vaderlandsche plicht gebod om onder te duiken en de ondergedokenen te bergen. Wij wisten, dat er in dezen strijd slachtoffers zouden vallen. Desondanks hebben wij hem aangevat.

Daarom mag geen vrees ons doen bezwijken.

Een soldaat, die vlucht, omdat zijn strijdmakker sneuvelt, is een deserteur. De goede soldaat, is hij, die als zijn strijdmakker sneuvelt, ook bij het stijgen van het gevaar, met te meer verbetenheid doorvecht.

Daarom, strijders, ondergedokenen en gastheeren, houdt vol! Wij kunnen dezen slag winnen en daarom moeten en willen wij dezen slag winnen.

Dat geschiedt, als niemand zijn post verlaat. Het gaat hier niet om het belang van enkelingen, het gaat hier om de zaak van het Koninkrijk Gods en van ons Vaderland.

BINNENLANDSCHE KRONIEK.

De benoeming van Mr. Burger.

Wij beleven op het oogenblik een periode, laat ons hopen dat het DE periode is, waarbij het buitenlandse nieuws, de meeste belangstelling absorbeert, zoodat het binnenlandsche op het tweede plan komt.

En het belangrijkste „binnenlandsche” nieuws, de benoeming van Mr. Burger tot minister zonder portefeuille en de radiorede van H.M. de Koningin over wat er hier na de restauratie gaat gebeuren, ip het gebied der gezagsorganisatie, komt uit Engeland.

Over de radiorede van H.M. spreken wij elders.

Mr. Burger, de nieuwe minister, die speciaal belast is met het nemen van maatregelen ten behoeve van die gezagsorganisatie en die hier, naar luid van de rede van H.M. de Koningin, onmiddellijk na den ommekeer voor de omlijsting van het civiel bestuur gaat zorgen, werd te Willemstad geboren. Hij studeerde rechten te Utrecht en Amsterdam en vestigde zich in 1930 te Dordrecht, waar hij tot den datum van zijn vertrek naar Engeland in Mei 1943 de advocatenpraktijk uitoefende. In 1929 was hij toegetreden tot de S.D.A.P. Van Mr. Burger is bekend, dat hij als student lid was, zoowel van de N.C.S.V. als van de S.D.studentenorganisatie. Tot zijn vertrek bewoog hij zich ook op kerkelijk gebied. Hij was o.a. lid van een van de Synode der Ned. Herv. Kerk uitgaande commissie voor Kerk en arbeiders.

Het werk van Mr. Burger, waarover H.M. in vage, bewoordingen sprak, is van uitermate veel belang en lijkt ons tevens uitermate moeilijk. Op hem schijnt de taak te rusten een aanvankelijke saneering van het ambtenaren-apparaat tot stand te brengen en contact tusschen regeering en volk te leggen, ten einde het burgerlijk bestuursapparaat wederom voor het Nederlandsche Volk bruikbaar te maken.

Wij hopen dat de door Mr. Burger voorbereide maatregelen voor ons volk acceptabel zullen blijken.

Wij nemen aan, dat uit de maatregelen van Mr. Burger dan in ieder geval zal blijken een radicale verandering van de, door de thans nog zittende oude Secretarissen-Generaal gevolgde, tactiek. Wij worden in deze verwachting gesterkt door de woorden van Minister Gerbrandy voor de radio op 16 Augustus j.l. toen hij sprak over „Wankelmoedigen op belangrijke posten, die te lang U zelf hebt wijs gemaakt, dat enkele op zich zelf staande verdienstelijke daden voor U een reden kunnen zijn om een schakel te blijven vormen in den slavenketen van den verdrukker”.

De vlag op den Domtoren.

Bijzonder schoon was een artikel onder dit opschrift van Max Blokzijl in Volk en Vaderland, waarin op heftige wijze te keer wordt gegaan tegen nat. soc. ambtenaren, door de gunst der N.S.B. op het kussen gebracht, en die nu, na den val van Mussolini en bij het kenteren van het getij, de N.S.B. haast niet meer willen kennen en meer luisteren naar Den Haag, de stad van het Departement, waar de N.S.B.vlag nog maar steeds niet uitwaait, dan naar Utrecht, de stad der beweging, waar de vlag van den Domtoren waait bij plechtige gelegenheden.

De schoonheid van het artikel ligt allereerst in de openbaring van de hopelooze zwakheid der N.S.B., die uit dit artikel spreekt. Zwakheid, blijkende zoowel uit den angst dezer functionarissen, die overigens door een lonken naar Den Haag, het lot waardoor zij vanwege hun Utrechtsche origine voorbestemd zijn, niet zullen ontgaan, als uit de onverholgen ergernis van de partij, die de houding van zijn edelste volgelingen niet meer kan verboemen.

Een tweede zeer fraai facet van 's heeren Blokzijls persjuweel was de opmerking, dat uit den val van Mussolini gebleken was, dat het fascisme in Italië iets opgelegd was, een staatkundige constructie, die niet in het volk leefde, maar dat juist bij het nat. soc. anders was en dat daarom de N.S.B. niet allereerst uit was op de macht in den staat, maar op het hart van het volk. Vandaar dat het voor goede nationaal socialistischen van veel meer belang is, dat de vlag van den Domtoren waait, symbool van het volk, dan van uit een regeeringsgebouw, symbool van den staat.

Dit is nu elastische oorlogvoering aan het binnenlandsch front.

Beweging in het elastiek.

Ook in het elastiek van anderen dan de N.S.B.'ers komt door de ontwikkeling van de kriegsbedrijven weer werking. Verleden keer wezen wij reeds op het merkwaardige feit, dat er officieren van den Arbeidsdienst zijn, die meenen dat zij als zoodanig een plicht jegens Koningin en Vaderland hebben te vervullen en die nu verzet tegen uitzending naar het Oostfront prediken. De berichten dienaangaande spreken steeds duidelijker taal.

De eerste plicht jegens den arbeidsdienst is echter niet dat men IN den arbeidsdienst iets weigert, maar DAT men den arbeidsdienst weigert, hem verlaat en kapot breekt. Wij vreezen echter,

dat het elastiek der heeren daartoe niet bij machte is. Dat zal de groote ommekeer doen. Die zal ook den arbeidsdienst omkeeren. En Nederland zal hem niet meer zien.

In het elastiek der pers zit ook werking. De buitenlandse overzichtschrjvers b.v. van de N.R.C. en van de Standaard, beginnen zoo van die plukjes objectiviteit in hun overzichten te verwerken. Nu de uitkomst van de som algemeen bekend gaat worden, gaan zij er naar toerekenen.

Veel merkwaardiger is een clandestien stuk van een journalist aan zijn collega's, waarin hij gewaagt van den gewetenslast die de journalisten drukt door het gehoorzaam en slaafs doen van wat de bezettende macht hun voorschrijft. „Zonder verzet laten wij ons dag aan dag gebruiken voor de Duitsche propaganda”. „Ons geweten veroordeelt ons, de publieke opinie beschuldigt ons, wij zijn zwaar gecompromitteerd....., zoo kunnen en mogen wij niet doorgaan.”

Wij zouden zeggen, als het waar is wat deze schrijver zegt en als hij meent wat hij zegt, dan moet hij er mee ophouden. Het eigenaardige is echter dat de schrijver er nog wat mee door wil gaan: „Als het moet, zullen wij op onze verantwoordelijke posten het volk een voorbeeld hebben te geven door den één of anderen dag, als het sein gegeven wordt, aan de Duitschers de gehoorzaamheid op te zeggen.”

Wij zouden zeggen: Het moet al lang. Daarom zal de heden-daagsche journalist onder geen enkele omstandigheid ons volk meer ten voorbeeld kunnen worden gesteld. Daarvoor heeft hij te lang volhard in het doen van verkeerde dingen. Voor ons volk is het dus van minder belang. Maar voor den journalist zelf zou het beter zijn, als hij de zaken zoo ziet als deze schrijver, terstond met de zonde te breken, dan daarvoor een wissel op den toekomst uit te schrijven.

Een vrouwen-invasie?

Het Oosten en Noorden van ons land leeft sinds eenige maanden onder de bedreiging van een invasie van Duitsche vrouwen en kinderen uit de door bombardementen getroffen Duitsche gebieden. Een provincie als Overijsel b.v. zou ongeveer 25.000 personen moeten opnemen. Deze opname zou geschieden door de Nederlanders uit hun woningen te stooten. Deze zouden daarin meubilair en stoffeering in hoofdzaak achter moeten laten. In verschillende plaatsen zijn al heele straten voor ontruiming aangewezen.

Den laatsten tijd hooren wij er echter weer minder van. Het schijnt, dat de Duitsche vrouwen het niet prettig vinden in de voorste linie van het Westelijk front te worden ondergebracht. Ook wij voelen meer voor een andere invasie.

Geen nieuwe distributiestamkaarten.

De guerilla-oorlog heeft een belangrijk tactisch succes bereikt. De bevolkingsboekhouding is thans reeds zoover in de war, dat men het voornemen om nieuwe distributiestamkaarten uit te geven heeft laten varen. De door den bezetter gewilde controle op de distributiegerechtigheid gaat niet door. Voor de distributieve gerechtigheid is dit geen nadeel.

Wat sleepen de Duitschers hiervandaan?

De heer Louwes heeft een brief gericht aan de controleurs en toezichthoudende ambtenaren van het rijksbureau voor voedselvoorziening in oorlogstijd, waarin hij bovenstaande vraag bespreekt.

Hij betoogt, dat gemiddeld over de laatste twee jaren ongeveer 10 % van alle land-, tuinbouw-, veehouders- en visscherijproducten voor de Duitsche weermacht en voor export zijn bestemd en dat deze tendens dalende is. Velen gelooven niet dat dit cijfer juist is. Wij voor ons hebben daar geen moeite mee. In de eerste plaats omdat dit percentage voor de verschillende producten schommelt. Zoo wordt er b.v. practisch zeer weinig graan uitgevoerd, terwijl dat een groot deel van de Nederlandsche bodemproductie uitmaakt. Daardoor moet het percentage van andere producten, zooals groente, fruit en vleesch veel en veel hooger zijn. Bovendien is de zuivelproductie tot de helft van de vooroorlogse productie teruggelopen, zoodat hier het export-surplus verdwenen is.

De brief van den heer Louwes betekent dan ook niet dat de Duitschers ons niet zoo slecht behandelen. Hij toont aan, dat er niet meer te halen is en dat de Duitschers ons reeds kaal gestolen hebben.

RECHTVAARDIGE OORLOG — RECHT- VAARDIGE VREDE.

Hoe dichter de dag onzer bevrijding nadert, hoe sterker zich de vraag aan ons opdringt, hoe de vrede zal zijn, die straks dezen oorlog zal beëindigen. Aan den uitslag van den oorlog behooven wij geen woord te verspillen. Niemand twijfelt aan de overwinning, en wel de volledige overwinning, der geallieerden. Van een com-

promis-vrede kan geen sprake zijn. Na Casablanca is dit van geallieerde zijde nog eens duidelijk uitgesproken. Slechts na een „onvoorwaardelijke overgave“ der spilmogendheden zullen de vijandelikheden worden gestaakt.

Dit zegt reeds iets omtrent den te sluiten vrede. Er zullen bij den wapenstilstand overwinnaars en overwonnenen zijn en deze laatsten zullen op genade of ongenade aan de eersten zijn overgeleverd.

Het is goed dat dit zoo zal zijn. Slechts dan is een vrede van eenige duurzaamheid te verwachten, wanneer de macht der dictatuurstaten volkomen is gebroken. Zij hebben door hun ongebreideld imperialisme zooveel onheil over Europa, ja, over een groot deel der wereld, gebracht, dat nu eens en voor al met hen moet worden afgerekend.

De wijze waarop dit moet geschieden, is evenwel minder eenvoudig. En toch houdt deze kwestie, vooral ten aanzien van Duitschland, de gemoederen voortdurend bezig. Niet alleen de staatslieden en militairen, maar ook de volken hebben zich daarover reeds thans te bezinnen. Het zijn de volken, die den vollen last te dragen hebben gehad van de tyrannie van den geweldenaar; zij hebben het recht mede hun stem te laten hooren, als het op zijn berechting aankomt. Ook zij dragen de mede-verantwoordelijkheid voor den aard en den omvang der vredesvoorwaarden. Van de juiste oplossing van het „probleem Duitschland“ hangt het immers, menselijkerwijs gesproken, af, of er over vijf en twintig jaar al dan niet een nieuwe, nog verschrikkelijker wereldoorlog zal uitbarsten.

Wanneer men zich een juiste voorstelling wil vormen van den toekomstigen vrede, dient men zich eerst het te bereiken doel duidelijk voor oogen te stellen. Dit doel is tweeledig: In de eerste plaats moeten zij, die schuldig staan aan deze wereldramp en aan de talloze misdaden, daarin bedreven, worden gestraft, en in de tweede plaats moet er zooveel mogelijk naar worden gestreefd, dat een herhaling van wat wij thans hebben beleefd, worde voorkomen. De overwinnaar is hierbij aan tweeërlei beperkingen gebonden. Hij behoort eerstens de algemeene principia van recht en moraal als richtlijnen voor zijn beslissingen te aanvaarden en voorts rekening te houden met de praktische mogelijkheden.

Het is van alles beheerschende betekenis in welken geest de vrede straks door den overwinnaar zal worden voorbereid en voorgeschreven. Wij zijn allen, de een in meerdere, de ander in mindere mate bezield met een oorlogsmentaliteit, die in deze jaren van bitter lijden beslag heeft gelegd op ons denken en handelen. Dit brengt het gevaar mee, dat ons juist inzicht is vertroebeld, wanneer het op het sluiten van den vrede aankomt. Daarom is het noodzakelijk, dat wij onze intuïtieve en spontane reacties brengen onder de controle van die beginselen, welke gelden voor alle tijden, ook voor nu. Geen onrechtmatigheden en wredeheden van den vijand ontheffen ons van de wet Gods, waaraan een ieder in zijn geweten is gebonden, ook de overwinnaar.

Wij zijn er allen diep van overtuigd, dat wij in dezen oorlog strijden voor een rechtvaardige zaak. Het doel van een rechtvaardigen oorlog is een rechtvaardige vrede. Reeds Augustinus stelde dit nadrukkelijk voorop en Thomas van Aquino acht geen oorlog gerechtvaardigd, als hij niet met een „Recta intentio“, een zuivere bedoeling, wordt gevoerd. Hij zegt, dat men ook te midden van het woeden van den strijd zijn ziel zuiver moet bewaren van de zonde en het objectieve doel van den oorlog voor oogen moet houden. Dit is een rechtvaardige vrede. Men leze hiervoor niet: een slappe, zachtmoedige vrede. Een rechtvaardige vrede is een vrede, waarbij de misdaad wordt gestraft, het begane onrecht zooveel mogelijk wordt hersteld en het begaan van nieuw onrecht wordt voorkomen, doch waarbij van wreede wraakzucht wordt afgezien.

In concreto zal het ongelooflijk moeilijk zijn, de balans tusschen deze twee eischen in evenwicht te houden. Dit mag echter geen reden zijn, om de poging daartoe al bij voorbaat op te geven. In een volgend artikel hopen wij dit punt nader uit te werken, hier worden slechts enkele hoofdlijnen uitgestippeld.

Voorop staat, dat de vredesvoorwaarden in een anderen geest moeten worden opgesteld, dan waarin de oorlog is gevoerd. Zoodra de vijandelikheden zijn gestaakt, moet de oorlogsmentaliteit plaats maken voor de vredesmentaliteit. Tegenover den overwonnen vijand, wien elk wapen uit de hand is geslagen, staan wij anders, dan tegenover hem, die ons nog dagelijks wondt en pijnigt. Wij hebben thans den oorlog te winnen, vaak met harde, wreede middelen, wij zullen straks de nog moeilijker taak hebben, den vrede te winnen.

Een vrede, die door haat en vrees wordt ingegeven, kan niet duurzaam zijn. Hij draagt reeds de kiem van een volgenden oorlog in zich. Bovendien zijn haat en vrees de aartsvijanden van recht en gerechtigheid.

De overwinnaar is als een rechter, die in eigen zaak recht moet spreken. Zijn wil geldt niet als hoogste wet, doch ook hij is ge-

bonden aan wat recht en billijk is. Als algemeene regel gold reeds in vroeger eeuwen, dat men den overwonnenen niets mocht opleggen, dat in strijd was met zijn natuurlijke rechten. In dit verband liet de bekende Atlantic Charter een hoopvol geluid hooren, waar aan alle volken gelijke economische ontwikkelingsmogelijkheid werd toegezegd.

Ongetwijfeld heeft men het recht, den vijand te ontwapenen om hem daardoor te verhinderen, opnieuw den strijd aan te binden. Wat echter gedurende den oorlog geoorloofd was als rechtmatig strijdmiddel, kan na den oorlog onrechtmatig worden.

Wij moeten thans met deze algemeene opmerkingen volstaan. Onze regeering heeft meermalen verklaard, dat de overwinning slechts dan ons deel zal zijn, indien het God behaagt ons die te schenken. Dit besef moet ook onder ons volk leven en meer zijn dan een theoretische uitspraak zonder praktische betekenis. Het is de erkenning van Gods souvereiniteit, die heerscht over oorlog en vrede. Ons legt zij de verplichting op, den elsch van Gods gerechtigheid als richtsnoer voor de constructie van den vrede te aanvaarden. Dit sluit wel in rechtmatige vergelding, doch geen onbeteugelde wraakneming. Het is goed ons hiervan reeds thans te doordringen, omdat de gezindheid der volken van grooten invloed kan zijn op den toekomstigen vrede.

WOUDENBERG IN HET ZONNETJE GEZET.

Ergens in Overijsel heeft Woudenberg het woord gevoerd op een vergadering van inkers. Opgetrommeld volgens het bekende recept was daar een zaal vol bijhouders bij elkaar.

De rede van Woudenberg was niet meer interessant; reeds zoo vaak heeft hij op hetzelfde aambeeld geslagen, dat het weergeven van den inhoud een overbodige luxe beteekent.

De vergadering wordt pas het volgen waard als de spreker eindigt met de vraag of nog iemand het woord verlangt. Niemand staat op. De voorzitter, (de boerenleider ter plaatse) herhaalt een paar keer dezelfde oproep en ja..... daar midden in de zaal steekt er een zijn vinger omhoog. 't Is een vrij oude man met reeds grijs haar. In zijn mooie Overijsselsche dialect begint hij met den spreker te bedanken voor zijn uiteenzetting. Hij is het volkomen met den spreker eens, dat er een betere organisatie komen moet, dat men samenwerken moet, dat kortom eendracht macht maakt. In deze geest gaat hij verder en met instemmende knikjes zit Woudenberg te luisteren naar dezen zoo welwillenden bijhouder. Totdat.....

„Ja alles is mooi gezegd vanmiddag, maar één ding heeft de spreker vergeten“. Iedereen luistert. Woudenberg niet het minst. „Als goede bijhouders, weet jullie dat wel en de spreker weet dat misschien ook wel, de „Koninginne“ moet eerst terugkomen. Als er geen Koninginne in de korf is, wil het volk niet werken. Ik heb gezegd“.

Daverend applaus van de eerst zoo zwijgzame vergadering.

MAAR DOMINE TOCH?

In een deel van de kerkelijke pers zijn we dezer dagen vergast met een aantal gegevens over het predikantsleven in de Geref. Kerken. Een predikant heeft n.l. uitgeknoebeld het verloop van het beroepingswerk in de laatste 15 jaar en hij geeft daarvan in een soort rapport getuigenis. Met verwonderende precisie verschaft hij een aantal statistische gegevens ten aanzien van het staan van predikanten in hun eerste gemeente van 1927, 1937 en 1943. Het is minitueus in percenten uitgerekend, tot in tienden toe.

Nu willen wij gaarne waardeering toonen voor de liefhebberij van bepaalde menschen, zelfs van domine's, maar in ons hart welt bij het lezen van deze gegevens toch een klemmende vraag: Maar domine toch?

Hoe hebben wij het met U? Beschikt ge over zooveel tijd dat ge uren verbeuzelt aan volslagen nuttelooze arbeid, waarvan geen enkel mensch eenig voordeel geniet? Misschien staat ge zelf nog in Uw eerste gemeente en hebt ge eens willen nagaan hoeveel lotgenooten ge hebt of ge hebt willen weten hoe de kansen voor U staan. Het is mogelijk, maar moet ge in dezen tijd daarmede dan ook anderen vermoeien? Zijn er geen andere dingen te doen?

Is het in Uw gemeente zoo prachtig in orde? Is zij in haar geheel overtuigd van de geweldige dingen die er in dezen oorlog aan geestelijke goederen op het spel staan, waarbij de Kerk niet werkloos kan toezien?

Is er bij U geen enkele jongeman in den Arbeidsdienst gegaan en zijn de anderen door U stuk voor stuk opgewekt te weigeren als ze voor den „arbeidsinzet“ opgeroepen worden?

Zijt ge een vraagbaak voor deze jongelui, die weigeren zich in het nazi-keurslijf te laten persen en die deswege geholpen moeten worden en hebt ge uit andere gemeente Uw collega's geholpen in dit werk? Heeft heel Uw gemeente het verstaan wat het nu zeggen wil de herbergzaamheid lief te hebben?

Maar dominee toch, we zeggen het over Uw hoofd heen tot al Uw collega's, hebt ge naast al dat werk nog gelegenheid om tijd stuk te slaan?

Wij hebben bij Uw collega's gezeten, terwijl hun huisdeur niet stil stond vanwege al dit werk, omdat zij hun predikantsroeping in oorlogstijd verstaan, die kennen en vervullen. Is dat bij U ook het geval?

En voorts gij weleerwaarde, zeergeleerde en hooggeleerde heer redacteur van het kerkelijk orgaan: Gij, die Uw plaatsruimte in vierkante centimeters tellen moet, hebt ge, al is het dan „vacantie-tijd“, niets anders uw lezers voor te zetten dan dit povere resultaat van de „puzzle-knobbel“ van Uw collega? Of waart ge verheugd eindelijk weer eens een stukje interessante copie te hebben?

Dacht ge heusch dat ge uw naar gedegen lectuur hunkerende lezers, uw naar voorlichting snakkende gemeentelieden, een plezier deed met dit artikel? We zullen U andere onderwerpen noemen: De geestelijke verzorging van uw jongens in den arbeidsdienst; uw geestelijk verkommerde broeders in Duitschland; uw verboden jeugdbeweging; de nazificering van heel het organisatieleven; de aangevallen christelijke school; de verboden christelijke actie en de afwijzing van W.H.N. en N.V.D.

O, wat zegt ge daar, moogt ge niet en kunt ge niet?

Maar dominee toch, schrijft dus het nazi-departement van volksvoorlichting u voor wat ge schrijven kunt?

Wat doet ge dan nog met de pen in uw hand, laat uw blaadje verdwijnen en zoek andere wegen van voorlichting voor Uw gemeente!

De zegen daarvan ervaren wij elken dag.

HET VIJFDE JAAR.

Begin September gaan onze gedachten terug naar die thans reeds vier jaar achter ons liggenden 1 September 1939, toen geweldige Duitse legers, zonder formeele oorlogsverklaring, Polen zijn binnengevallen, één van de landen, waarmede het Derde Rijk luttele jaren tevoren een niet-aanvals- en vriendschapsverdrag had gesloten. Men zou, bij oppervlakkige beschouwing der feiten, geneigd zijn dien dag als één van de somberste dagen der mensche-lijke historie te beschouwen, — het begin van de grootste slachting die de aarde ooit geteisterd heeft. Toch meenen wij aan deze herdenking opwekkende gedachten te kunnen vastknoopen.

Afpersing, schrikjanjaging, terreur enz. hebben, door beroeps-misdadigers toegepast op weerlooze, vreedzame, aan den levensstrijd met blanke wapens ontwende enkelingen en staten, een heelen tijd dezelfde uitwerking: men wil „redden wat er te redden valt“ en probeert het met den aanrander op een accoordje te gooien. Totdat het blijkt dat hij niet te verzadigen is en door elk succes tot nieuwe toepassing van zijn dwangmethodes wordt aangemoedigd. Dan vinden individuen en staten van karakter den moed en de kracht tot principieel verzet, om door de hel van gevangenis en concentratiekamp, van militaire nederlaag en bezetting, de wedergeboorte tegemoet te gaan.

Welke afschuwelijke vernederingen heeft Europa, hebben de Democratieën en halve dictaturen, klein en groot, niet moeten incasseeren voordat men Hitler „tot hier toe en niet verder“ heeft toegeroepen? Dit is dan eindelijk geschied in geval van Polen, aan welk land Frankrijk en Engeland een garantie hebben verstrekt wetende, dat deze garantie, mocht ze als waarschuwings-middel falen, den wereldoorlog zou ontketen. Hetgeen dan ook het geval is geworden. Men heeft den Geallieerden, en niet ten onrechte, het verwijt gemaakt dat zij den oorlog zijn ingegaan vóór hun bewapening voltooid was. Het is echter niet gemakkelijk een vrij volk zonder eenigen overgang meteen in den toestand van totale oorlogsvoering te plaatsen en zulks ook nog in tijden van formeelen vrede. Te meer mogen, achteraf gezien, de Westersche mogendheden aanspraak maken op de dankbaarheid van het nageslacht, dat zij op het beslissende oogenblik niet gearzeld hebben om den strijd met den oppermachtigen vijand aan te binden.

Maar na die vernederingen en nederlagen begint de wereld zich te herstellen. Men zie thans den toestand in Europa; het Spanje van Franco, dat zijn ontstaan aan Hitler en Mussolini te danken heeft, betuigt bij monde van zijn diktator zijn vriendschap voor Engeland; Zweden reageert militair, diplomatiek en journalistiek agressief op de Duitse maatregelen inzake het visscherij-conflict; en zelfs het kleine Denemarken, dat in 1940 gedwee het hoofd in den schoot van den overweldiger heeft gelegd, komt als het ware in opstand tegen de verdrukking. Waar zijn de tijden, toen Schuschnig, de Oostenrijksche diktator, in Berchtesgaden bereid gevonden werd een Nazi, een zeker Dr. Seyss Inquart, in zijn regeering op te nemen, terwijl hij van hem vanzelfsprekend de slooping van zijn eigen regiem moest verwachten; toen het tot aan de tanden bewapende Tsjechoslovakije bij wijze van spreken zelf op de operatietafel van München krom om zich hoofd en ledematen te laten afzetten; toen zich Slovak en later Kroaten hebben laten misbruiken om Tsjechoslovakije en Joegoslavië te ontbinden en

zich tot „zelfstandige“ vasallenstaates lieten „bevorderen“; toen Roemenië en Bulgarije zonder meer bereid gevonden werden Duit-sche bezettingstroepen binnen te laten en kanonnenvleesch aan Duitschland te leveren; toen de Hongaarsche gezant te Moskou, onder den indruk der Duitse dreigementen, op 22 Juni 1941 op het Kremlin verscheen om aan de Sovjetunie den oorlog te ver-klaren, nadat hij slechts enkele uren tevoren telefonisch een ver-klaring van neutraliteit had aangekondigd! Duitschland is voor de kleinen en vreedzamen niet meer boeman en nachtmerrie, — men durft iets achter de coulissen weigeren en men durft ook reeds in het openbaar tegen te spreken. Het Duitse off. persagentschap „Diplo“ is dan ook dezer dagen woedend en dreigend tegen de Zweedsche pers te keer gegaan: „De heele wereld (wie zal dat zijn?) is verontwaardigd over den Anglo-Amerikaanschen lucht-terreur, maar de Zweedsche couranten vinden verontschuldigen!“

De Duitschers hebben trouwens ook nog andere redenen om zenuwachtig te worden. De geallieerden blijken in de kunst der diplomatieke camouflage even volleeerde meesters te zijn als Hitler. Wekenlang vergaderden alle politieke en militaire kopstukken der Westersche Mogendheden te Quebec. Na afloop hield Churchill een radiorede van 20 minuten zonder één woord te zeggen op grond waarvan men naar aard en tijdstip der komende gebeurte-nissen zou konnen gissen. Blijkens de Duitse courantenartikelen van die dagen verwacht men echter in Nazi-Duitschland van alles: landingen in Italië, op den Balkan, in Zuid-, West- en Noord-Frankrijk enz. Men doet erg gerust en zelfverzekerd, maar het kan niet missen, of de noodzaak om aan het zwaargeteisterde Oost-front troepen te onttrekken vervult de legerleiding met zware zorgen. De Russen blijven met onverminderde en ongekende kracht aan dat front beuken en drijven den vijand steeds verder west-waarts. (Het zoo belangrijke Donets-bekken is thans geheel be-vrijd.) Het Weermachtsbericht vermeldde reeds herhaaldelijk als groot succes, dat de Russen er nog steeds niet in geslaagd zijn het front op te rollen, — wat nota bene het einde van Duitsch-land zou beteekenen. En zelfs het voor Hitler gunstigste geval: dat de Duitschers zich slechts terugtrekken teneinde het front te verkorten, zou slechts de verzwakking van hun potentieel bewijzen. Hierop wijst trouwens ook hun duidelijk tekort aan officieren: vaak worden bataillons door luitenants gecombineerd, terwijl in vele compagnieën de tweedeluitenant-commandant de eenige officier is. De vijfde oorlogswinter staat voor de deur, met alle verschrik-kingen van de Russische steppe, — en van den luchtoorlog. Na Hamburg en Berlijn hebben dezer dagen Neurenberg, München, Stuttgart en Mannheim-Ludwigshafen geconcentreerde aanvallen te verduren gehad. Honderdduizenden zijn dakloos geworden, mil-lioenen worden geëvacueerd. In den zomer is dit ook geen klein-igheid, maar men stelle zich de gruwelen voor waaraan de vluchte-lingen in den Middeneuropeschen winter zullen blootgesteld wor-den. En ook de hachelijke positie van de velen die hun woonsteden met Polen en zelfs met de Oekraïne moeten verwisselen! Menig Duitser zal wel in zijn hart of zelfs in het openbaar uitroepen: „Das danken wir dem Führer!“

Samenvattend zouden wij het volgende kunnen zeggen: de afta-keling van de Duitse oorlogsmachine en van Duitschland zelf maakt onophoudelijk vorderingen. De Geallieerden zouden niet in den zomer wekenlang confereeren, indien men van plan zoude zijn tot het voorjaar niets te doen. Het groote schouwspel kan iederen dag beginnen. Hierop wijst ook de radiorede van H.M. de Koningin, die zich zeer zeker niet zou laten gebruiken of misbruiken voor één of anderen zenuwenoorlog. Nu de capitulatie van Italië een feit geworden is, komt er tekening in de zaak, al is het op dit oogenblik nog niet mogelijk de militaire en politieke gevolgen van deze vreugdevolle gebeurtenissen te overzien.

Ter aanvulling van het bovenstaande, geschreven op 8 Septem-ber, het volgende: De capitulatie van Italië kan niet worden over-schat, — het is het begin van het einde. Men late zich dus niet meeslepen door den anti-climax: de teleurstelling over de ontvoe-ring van Mussolini. Wel een stout staaltje, maar wat zegt het naast de taal der militaire feiten: de verovering der hiel van Italië (als voorbereiding voor den sprong naar den Balkan) en vooral de uitlevering der Italiaansche vloot! En dan nog een feit van beteekenis: In Augustus werden er meer Duitse duikboten dan geallieerde handelsschepen tot zinken gebracht. (13 September).

ERGERLIJK GEDRAG.

Het komt voor dat boeren onderduikers opgenomen hebben, hen gedurende den oogst van 's morgens vroeg tot 's avonds laat hebben geëxploiteerd, om hen, nu de oogst voorbij is, op straat te zetten.

Wij weten, dat het er niet velen zijn, die zoo handelen. Met des te meer zekerheid kunnen wij verklaren, dat de namen der-genen, die zulke schanddaden verricht hebben, na den oorlog niet vergeten zullen blijken.

Vergeet de herbergzaamheid niet!

VERANTWOORDING.

VV 2.50; W te V 2.50; Bl te V 2.50; AK 1; Vrede 10; ABC 2.50; NP 5; Uit OB 10; W 5; AK 2.50; Cor 10; SV 32.53; VAO 4.25; UN 100; GG 116; Schola 25; Cor 65; PW 77; OK 110; E 2.50; PD 150; Sicilië 126; Tonia 3; Sp 5; HBB 10; NN 10; TEM 10; MIEP 10; KA 100; Anneli 1; Jo 1; BK 5; E. Beil 10; ZJ 52; club 6.50; LB 26; GEBI 2.50; Trouw 17.20; Ra Be 1; Vv 2.50; NW 2.50; SN 25; OM 10; GH 10; VE 16; W 15; LW 10; TT 2.50; H en C 10; Vr 10; D's fsc 4.30; CC 50; Sammy 2.50; Onverv 15; Lieny 10; Mof 125; Oom Paul 15; H 30; XX 100; SS (3) 250; Bill 50; Kil 50; Jus 21; PPG 80; Bl 50; TP 25; Bj. S 10; MEV 40; VWN 25; Pedro 25; Gev Vis 1; Do 2.50; T 140; JA 2.50; 10; de 3 M 2.50; OO 400; Cus 25; KWZ 12.50; FC 10; Koel 14; Vrijh 41; JvO. 20; NSA 11.20; OB 41; Spitf 38; Uik 100; doph 27.50; Musq 6; BIM 20.50; LhII 35; Cat 10; No 10 5; 't V Leg 50; EL 25; RT 2.50; Lez 2.50; NN 25; Lufk 15.50; Jo H 3; 2; IH 10; Puther 2.50; RS 2.50 Schg 3; PY 1; P Irene 50; Piet 10; NP 2.50; TVV 4; No 11; 5; BOH 57; WMS 25; Jan 35; PS 50; Pr Margr 500; Linge 25; OP 2.50 HMSE 15; Neh 5; WX 25; NNN 10; Jod 350; HMD 120.50; OG 4.50; No 10; 20; GGG 10; Vr trouw 500; Max z h 10; Adeq 5; Victoria 1; Duik 10; Sleut 2.50; KWZ 12.50; JA 10; FC 10; GK 5; Plin 2.50; NN 12.50; TK 60.50; BB 13.50; Waal 10; Sch R 25; A 11; OZ 71.50; P Suering 25; NLJH 25; GMO 15; Lynte 10; Johnny 3; MM 250; GD 5; OB 5; VV 25; Lucd 10; Wits 2.50; Luc 10; JNW 28; Syp 50; Lof 100; MM 200; BV 55; Eenh 1; YY 2.50; 2 vriend 25; Alleg 90; VV 100 Zutph 500; Koel 14; Vr h 41; de Volh 7.50; DHW 25; VE 16; GK 5; AJ 12.50; OZW 25; Sph 10; BH 10; JSO 10; Leni 4.50; VPO 125; VO 2500.

In de toekomst mag een verantwoording onder ten hoogste drie letters vermeld worden. Beperk het aantal verantwoordingen tot het uiterste.

DE GELDEN VAN DEN N.V.D.

De heer Van Vloten veilig gesteld.

Op één van de laatste dagen van de maand Augustus is bij de Nationale Levensverzekeringsbank (Hoofdkantoor te Rotterdam), door de Stichting Nederlandsche Volksdienst te Den Haag, gestort een bedrag van f 732.000,—, als premie voor een pensioensverzekering voor den Directeur-generaal van den N.V.D., den heer F. W. van Vloten, geboren 15 April 1889. Het pensioen zal bedragen f 6000.— per jaar, voor het eerst uit te keeren 15 September 1954, of bij zijn overlijden zooveel eerder aan Mevrouw G. A. van Vloten-Maris, geboren 11 November 1888. Zoolang zij leeft zal ook aan haar het pensioen van f 6000.— worden uitgekeerd. Zonder dat hij met de bijzonderheden van de polis op de hoogte mag worden gesteld, moet de provisie van 1½ % worden uitgekeerd aan den heer G. R. van Kralingen, Heeren-gracht 530 te Amsterdam.

Ziezo, de heer en mevrouw Van Vloten zijn veilig gesteld. Wat er ook moge gebeuren en al valt de echtgenoot morgen in zijn verradersloon, mevrouw Van Vloten kan „ruhig” zijn. En de heer van Kralingen, vermoedelijk een vriendje dat gestopt moet worden, of wellicht een of andere N.S.B.-financier, verdient er een slordige f 11.000.— aan.

Nu moeten we erkennen, dat de gevaren, die er tegenwoordig aan de N.S.B.-functies kleven, wel van dien aard zijn, dat daartegen behoorlijke maatregelen dienen te worden genomen. Men doet dat dan ook geducht en afdoende. Men heeft hier een polis gekozen, die wel het kostbaarste is, maar die ook elk risico dekt.

Wat we niet aardig vinden is, dat voor dit doel f 732.000,— van de publieke gelden worden gestolen.

Wat hebben die N.S.B.ers toch een geloof in de toekomst.

Bij de verschrikkelijke ontdkking van dit feit, moeten we wel even nagaan wat de consequentie is van de gedane transactie. Immers, als de Directeur-generaal van N.V.D. en W.H.N. recht heeft op een dergelijk vet pensioen, dan geldt dit toch zeker op zijn minst voor alle kop-functionarissen van deze instellingen. Het organisatieschema er van geeft dan aan, dat naast den directeur-generaal 5 medewerkers in den top werken. Deze worden geassisteerd door 11 provinciale directeuren, die op hun beurt elk weer 3 medewerkers hebben. Dat is dus 1 plus 5 plus 11 plus 33 is 50 gesalarieerde functionarissen, alleen in den kopgroep.

We gaan nu de rompsorgorganisatie volledig verwaarloozen en we nemen dan de helft van het bedrag dat noodig was om des heeren Van Vlotens positie te beveiligen, dan zal alleen voor dit doel noodig zijn 50 maal f 366.000,— is f 18.300.000.—

Het lijkt ons toe, dat we ons op deze wijze aan den veiligen kant gehouden hebben. Of zou het mogelijk zijn dat alleen de directeur-generaal de uitzonderingspositie inneemt, dat slechts voor hem zulk een verzekering gesloten wordt en dat men aanneemt dat de overige functionarissen in de toekomst maar door den

N.V.D. geholpen moeten worden? Dat kan niet, zulke leelijke dingen mogen we zelfs van deze heeren niet aannemen.

Maar hoe werpt dan deze berekening een schril licht op den feitelijkten toestand bij W.H.N. en N.V.D. De heer Seijss Inquart heeft eenigen tijd geleden een redevoering gehouden, waarin hij mededeelde, dat de opbrengst van Winterhulp in '40-'41 was geweest f 7 miljoen en van '41-'42 f 10 miljoen. Het bedrag van de opbrengst in de beide eerste jaren van Winterhulp is dan nog niet eens voldoende om de pensionspremie van de functionarissen te dekken. En nu spreken we nog maar niet eens van de salarissen die al deze heeren genieten.

Walgen we nu niet van de mooie plaatjes en praatjes, die de heeren den volke voorhouden bij elke collecte die gehouden wordt? „Voor het volk — Door het volk” tracht men ons diets te maken, maar in feite is het: „Door het volk — voor een stelletje zichzelf beschermende en voor eigen toekomst zorgende verraders van ons land”. De heer Van Vloten is immers nog nauwelijks een jaar directeur van deze instelling en reeds nu is er ¾ miljoen besteed om zijn toekomst en die van zijn vrouw te verzekeren.

Welk een heldendom dat nationaal-socialisme! De gelden worden onder dwang en drang, onder afpersing en bedreiging verkregen. met het hanteeren van allerlei schoonschijnende leuzen, maar ternauwernood zit men in het zadel of men wendt groote bedragen ten eigen bate aan. Ze zien hun eigen ondergang naderen. Hier en daar verlaten de ratten het zinkende schip, en elders dekt men zich reeds met het van de gemeenschap gestolen goed.

We hebben niets geen zorgen, dat ook de regeering straks de veiligheid van den heer Van Vloten zal garanderen. Er moet natuurlijk een weg gevonden worden om deze gelden weer aan het doel te laten beantwoorden, waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld.

Dat wachten we rustig af.

Maar intusschen nadert de Octobermaand.

Dan gaat de eerste collecte voor Winterhulp weer lopen.

Op de principieele gronden, waarom men aan Winterhulp en Volksdienst niet geven moet, hebben we eenige maanden geleden reeds gewezen. Ze zijn de nazificering van het begrip barmhartigheid in ons land. Dat blijft voorop gaan.

Maar nu, onder de klem van deze feiten roepen we alien toe: **GEEFT AAN WINTERHULP EN VOLKSDIENST NOOIT!**

U MOET WETEN....

dat aan de beschietingen van de kuststellingen op de Siciliaanse kust o.a. is deelgenomen door de Nederlandsche oorlogsschepen „Soemba” en „Flores”; dat naar aanleiding van de bombardementen op Hamburg, waarbij o.a. het gebruik van phosphor hevige branden veroorzaakte op het asfalt in de straten, men te Berlijn begonnen is de asfaltstraten op te breken; dat in de maand Juli Nederland een recordaantal arbeiders voor Duitschland geleverd heeft, n.l. 40.000, hetgeen meer is dan Frankrijk of eenig ander land;

dat van de „landelijke leiding” van de N.V.D. en W.H.N. bericht werd ontvangen, dat voor de buurtschapshoofden en overige medewerkers geen vrijstelling van inlevering van radiotoestellen kon worden verkregen;

dat het woningtekort op het oogenblik ongeveer 150.000 woningen bedraagt en dat van de in 1940 te bouwen 50.000 woningen er slechts 15.000 gebouwd zijn;

dat de organisatie Todt in opdracht van de Duitse weermacht in Polen geheime depôts heeft laten bouwen, welk werk werd uitgevoerd door Joodsche arbeiders, die na voltooiing van het werk door de S.S. werden vermoord; deze handelwijze, die in legerkringen scherp werd gelaakt, heeft er o.a. toe bijgedragen de tegenstelling tusschen weermacht en S.S. opnieuw te doen uitkomen.

dat de heer Boelstra, politie-president te Rotterdam aan de inspectie van de belastingen heeft bericht, dat hij nog geen aangifte van zijn inkomen kan doen, omdat het hem nog niet bekend is hoe groot de opbrengst van zijn Zweedsche kapitaal is: dat het vertrouwen van dezen vereerder van Hitler in de financiële soliditeit van Nazi-Duitschland dus niet bijster groot is;

dat men in een plaats in Noord-Brabant in een café plotseling hoorde: klop, klop, klop — klop, etc. en dat toen de radiodistributie de Engelsche zender begon; dat de heer Broerse, chef van de staf van het directoraat-generaal van politie, wegens ergerlijk wangedrag, dat zelfs de Duitschers te bar werd, ontslag heeft gekregen met de mededeeling dat hij zich eerstdaags voor het Oostfront heeft te melden;

SOCIALE OPBOUW.

Wanneer Nederland straks weer vrij zal zijn, zal de sociale opbouw onmiddellijk ter hand genomen moeten worden. We zullen dan zeer dringend behoefte hebben aan organisatorische vormen, waarin de bedrijfsgeenooten elkaar kunnen ontmoeten, waarin overleg gepleegd kan worden tusschen werkgevers en werknemers en allerlei belangrijke vraagstukken kunnen worden besproken. Organisatorische vormen, waardoor ook nauw en vruchtbaar contact mogelijk zal zijn tusschen bedrijfsleven en Regeering.

Onze oude organisaties terug.

Het behoeft hier wel geen betoog, dat het N.A.F., de creatie van Nazi-Duitsland, daarvoor niet in aanmerking komt. Dit instituut, dat nimmer eenig vertrouwen bij werkgevers of arbeiders had, verdwijnt met het huidige regime en gaat heen zonder begeerd te zijn.

Wat wij terug moeten hebben, dat zijn onze vroegere vakorganisaties, in vrijheid opgekomen.

In Nederland hadden we het voorrecht — we noemen het een voorrecht — dat deze organisaties van werkgevers en arbeiders een principieelen grondslag hadden.

Ze sloten heel nauw aan bij den geestelijken inslag van ons volk. Daardoor waren het met recht levende organisaties. De drie groote geestelijke stroomingen in ons volksleven: De Protestants-christelijke, de Roomsche-Katholieke en de humanistische waren er in vertegenwoordigd. Er is over dien grondslag en dat gescheiden optreden in het verleden heel wat strijd gevoerd. Wie echter objectief den toestand, zooals die in ons land in een periode van veertig jaren tot ontwikkeling kwam, heeft bestudeerd, met name ook heeft gevolgd, hoe juist de confessionele vakbeweging — de Prot.-christelijke en de R.K. — op critieke momenten, laatstelijk op 25 Juli 1941 tegenover Woudenberg stand hield, zal zich niet kunnen onttrekken aan de erkenning: In dezen principieelen grondslag, in dezen typisch Nederlandsche opbouw der sociale organisaties ligt de kracht van ons volk. Het is *geestelijke kracht*, juist in spannende dagen zoo noodig!

Op dien weg moeten we voortgaan. Met beleid en verstand.

Moet alles bij het oude blijven?

We bedoelen hiermede niet te zeggen, dat verder alles bij het oude moet blijven. Willen we bedrijfsorganisaties, willen we waarlijk sociale en economischen opbouw, dan zullen de vakorganisaties dragers moeten worden van die bedrijfsorganen. Het strijd-karakter zal meer en meer dienen te verdwijnen, ook staking en uitsluiting en dus: stakingsfondsen en weerstandskassen zullen kunnen worden gemist. Door overleg, zoonoodig door arbitrage zullen geschillen moeten worden beslist. Het recht, niet de macht, zal het laatste woord moeten hebben.

Daarbij zal nauwe samenwerking tusschen de verschillende richtingen noodzakelijk zijn. Ook hier zal de onderlinge strijd tot de principieele verschillen beperkt dienen te worden.

De vakverenigingen moeten derhalve zijn: organisaties, die niet een groeps- of klassebelang willen dienen, maar de geheele bedrijfs-gemeenschap en daardoor heel het volk.

Reeds vóór den oorlog was er in ons land een ontwikkeling waar te nemen, die in deze richting wees. Het strijd-karakter der vakorganisaties trad hoe langer hoe meer op den achtergrond. De tegenstelling tusschen werkgever en werknemer was lang zoo scherp niet meer als in den aanvang der eeuw. Er was een in betekenis en daadkracht groeiend overleg, waaraan door de overheid op allerlei wijze steun werd verleend.

Een sneller tempo dan vóór 10 Mei 1940.

Maar al erkennen we dat we hier in Nederland vóór 10 Mei 1940 op den goeden weg waren, we moeten er toch aan toevoegen, dat het tempo, waarin we ons daarop voortbewogen, vaak wel heel langzaam was. Bovendien waren er nog heele stukken van ons bedrijfsleven, waar men eigenlijk nog de eerste, bescheiden stappen, op dien weg moest zetten. Belangrijke bedrijven, waarin geen overleg was, geen collectief contract, en waarin de werkgevers elke bemoeiing van de arbeiders met de loon- en arbeidsvoorwaarden als hinderlijk en hoogst ongepast van de hand wees. Wij voegen hieraan toe, dat ook in de kringen der arbeiders niet altijd klaar en duidelijk was, welke verantwoordelijkheid de eisch van medezeggenschap inhoudt. Bij een deel der arbeiders werkte de jarenlange prediking van den klassenstrijd nog na.

Deze oorlog, daarover zijn we het toch allen wel eens, heeft reeds ontzaglijke veranderingen gebracht in het sociale- en vooral in het economische leven. De naaste toekomst zal dit proces nog bevorderen.

Laten we ons geen illusies maken; er zullen straks allerlei moeilijkheden komen. Economisch en sociaal is er ontzaglijk veel ver-

nield. Heel ons productieapparaat zal weer op vredesdoeleinden moeten worden ingesteld. Het vraagstuk van het verkrijgen van grondstoffen, het vinden van afzetgebied voor onze producten en zoo oneindig veel meer zal met grimmigen ernst aan de orde komen. De regeering zal, ook in verband met de internationale verhoudingen, met verstrekkende bevoegdheden moeten worden bekleed. We zullen ons daar in hechte, aanéengeslotenheid, met de tanden op elkaar geklemd, doorheen moeten slaan, om zoo spoedig mogelijk tot betere verhoudingen te komen. Om dat zonder al te groote schokken te doen verlopen, om dictatoriaal optreden en revolutionaire woelingen te kunnen voorkomen, zal het noodig zijn, dat naast de volksvertegenwoordiging er een nauwe samenwerking komt met het georganiseerd bedrijfsleven: werkgevers en arbeiders. Naarmate dit krachtiger is, zullen de eerste tijden rustiger kunnen verlopen.

Dit alles zal het noodig maken, dat in veel sneller tempo dan voorheen de weg naar de volledige bedrijfsorganisatie wordt afgelegd.

Zou dat niet mogelijk zijn, omdat de geest bij werkgevers of werknemers daarvoor niet voldoende is omgezet, dan zou dat in de spannende dagen en jaren, die wij tegemoet gaan, tot groot onheil kunnen leiden.

Hoe moet de toekomstige organisatie worden opgebouwd?

Wij denken ons die bedrijfsorganisatie aldus, dat er in iederen bedrijfstak (complex van ondernemingen) komt een bedrijfsraad, waarin de reeds eerder genoemde werkgevers- en werknemers-organisaties gelijkelijk vertegenwoordigd zijn. Deze bedrijfsorganen hebben tot taak alle zaken van sociale en economischen aard te regelen, dus ook de loon- en arbeidsvoorwaarden. De beslissingen en verordeningen van deze bedrijfsorganen zijn onderworpen aan de goedkeuring van een nationalen sociaal-economischen of nationaal corporatieven Raad, waarin naast vertegenwoordigers der werkgevers- en werknemerscentralen, de overheid een aantal leden aanwijst, als vertegenwoordigers van het algemeen belang. Deze Nationale Raad zal een uiterst belangrijke taak hebben te vervullen. Hij zal toezicht en controle moeten uitoefenen op de bedrijfsraden; er tegen moeten waken, dat er te grootte dispariteit ontstaat tusschen de loon- en arbeidsvoorwaarden in de verschillende bedrijven; moeten optreden als adviseerend lichaam bij de regeering in alle sociale en economische vragen; zijn goedkeuring moeten geven aan loon- en prijsverordeningen, wetsvoorstellen voorbereiden enz.

Daarom achten we het gewenscht dat deze Nationale Raad niet door vertegenwoordigers der afzonderlijke vakbonden, maar door die der vakcentralen worde gevormd en voorts, dat hier in tegenstelling tot de bedrijfsraden, naast vertegenwoordigers der bedrijfsgemeenschap ook vertegenwoordigers van het algemeen belang, door de Overheid aan te wijzen, als lid optreden.

Aan dezen Raad zullen dus ruime bevoegdheden, ook verordenende, moeten worden toegekend, zij het ook met vetorecht door den betrokken Minister en onder controle van de Volksvertegenwoordiging.

Algemeen belang boven groepsbelang.

Wij ontveinen ons niet, dat deze opzet om het maatschappelijk leven zijn eigen organen te geven en eigen zaken te laten beredderen, alleen maar slagen kan, wanneer men verre boyen het enge groepsbelang uit het algemeen belang ziet en ook wil dienen. Blijven de bedrijfsraden met name clubjes, die slechts het eigen belang, het groepsbelang op het oog hebben, dan zullen ze heel spoedig weer verdwijnen.

Dat gevaar is er ongetwijfeld. Juist door de principieel gefundeerde organisaties tot draagsters dezer organen te maken kan dit hopelijk worden voorkomen.

Naast de sociale, zullen in deze bedrijfsorganen ook economische vragen aan de orde komen. En in het bijzonder op dit gebied zullen de moeilijkheden vele zijn. Wat we voor den oorlog ten deze hebben ervaren, zal nog slechts kinderspel zijn, vergeleken bij wat ons hier straks te wachten staat. We noemen slechts het vraagstuk der werkgelegenheid. Wat hebben we voor 1940 gedoktred aan het werkloosheidsvraagstuk.

We hadden werkverschaffing en steunverleening. Millioenen is daar jaar in, jaar uit aan besteed; evenwel hielden we onze twee tot driehonderd duizend werklozen.

Op dien voet, dat zal ieder nu wel met ons eens zijn, kunnen we niet voortgaan. Daar móét verandering in komen. De daarvoor noodige maatregelen zullen door de Regeering in nauwe samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven moeten worden genomen. Maar vast staat, dat we niet mogen berusten in een toestand, waarbij permanent 300.000 menschen aan werkloosheid, dat, is aan moreelen ondergang zijn overgeleverd.

GEVAAR VOOR EEN NA-ORLOGSCHE INFLATIE?

In alle oorlogvoerende landen worden de gemoederen bezig gehouden met de vraag, hoe de waarde van de nationale munteenheid zich na den oorlog zal ontwikkelen. De onaangename herinnering aan de monetaire chaos na den vorigen wereldoorlog werkt daarbij als een nachtmerrie. Is in de toekomst weer zoiets te verwachten?

Wat is inflatie?

Stellen wij eerst vast, wat inflatie is. Daaronder wordt verstaan een abnormaal sterke prijsstijging tengevolge van de verbreking van het evenwicht tusschen de geldstroom en de goederenstroom in het economische leven. Er is, m.a.w., te veel geld in verhouding tot de aanwezige goederen. In de huidige omstandigheden is de in het economische verkeer gebrachte hoeveelheid goederen sterk verminderd ieder voelt het aan den lijve) tengevolge van de enorme behoeften der Duitsche weermacht en van den export naar Duitschland. De hoeveelheid geld is daarentegen sterk gestegen, in de eerste plaats door de bankbiljetten, die de Staat, via de Nederlandsche Bank, in omloop brengt, om de hooge bezettingskosten te financieren, vervolgens door het geld, dat de export naar Duitschland opbrengt (en waarvoor de Nederlandsche bankbiljettenpers lustig moet draaien).

Deze factoren roepen een sterke drang tot prijsstijging op, die de prijs-, kosten- en inkomensstructuur ernstig zou ontwrichten, als hij gelegenheid kreeg, om door te werken.

Om dit te voorkomen en de goederenvoorziening der bevolking te waarborgen, zijn echter twee maatregelen genomen. In de eerste plaats is het schamele beetje goederen, dat de Duitschers hier hebben achtergelaten, gedistribueerd; verder is aangevangen met een politiek van prijsbeheersching. Zij, die een zeker inkomen hebben, kunnen dat nu niet geheel uitgeven voor het koopen van de weinige goederen, die op de bon verkrijgbaar zijn. Toch trachten zij waren voor het overblijvende geld (de overtollige koopkracht) te krijgen. Op die manier ontstond de z.g. zwarte markt, waar fabelachtige prijzen worden betaald voor goederen, die aan de distributie onttrokken zijn. Ook bij het bedrijfsleven heeft zich handelsvoorraden en het ontbreken van de mogelijkheid tot her-overtollige koopkracht gevormd, o.m. door den uitverkoop van bevoorrading.

Bestaat er al inflatie in ons land?

Het antwoord op deze vraag moet ontkennend luiden. De officieele prijzen voor talrijke producten zijn weliswaar min of meer gestegen, doch over het algemeen is de prijsstijging van belangrijke goederen in toom gehouden. Maar de hooge prijzen op de zwarte markt dan? Deze laten ons zien, hoe de prijzen ongeveer zouden zijn, als er geen distributie en prijsbeheersching bestonden. Doordat het aantal handelstransacties op de zwarte markt echter slechts een klein deel van het totaal der transacties vormt, kan van een ongecontroleerde inflatie niet worden gesproken. Dit neemt intusschen niet weg, dat het officieele prijspeil voortdurend door de steeds toenemende hoeveelheid overtollige koopkracht bedreigd wordt.

Geen woekerprijzen.

Het is in dit verband noodzakelijk, om een ernstige waarschuwing te doen hooren tegen het vragen van woekerprijzen op de zwarte markt. Het vragen van hooge prijzen is een onwaardig bedrijf, waarvoor iedere Nederlander zich moet schamen. Immers: niet alleen blijven de zwarte goederen dan onbereikbaar voor den kleinen man, doch ook uit een algemeen economisch oogpunt is het te veroordeelen, daar het leidt tot een vergroting van de inflatie-psychose. Onbarmhartig dient er dan ook na den oorlog met de zwarte handelaren te worden afgerekend. Zij hebben zich uit egoistische motieven verrijkt aan den nood van ons volk. Geen pardon en geen excuus mag hier worden geaccepteerd.

Wat zal de toekomst brengen?

Tot dusver is het inflatiegevaar dus nog bezworen. Hoe zal het in de toekomst gaan?

Het is duidelijk, dat de bestaande prijsregelingen na den oorlog niet in eens kunnen worden afgeschaft. Als dit zou geschieden, dan zou de overtollige koopkracht gelegenheid krijgen, om zich prompt op de dan nog kleine hoeveelheid aanwezige goederen te storten. Een desastreus inflatie, gepaard gaande met een ernstige verstoring van de maatschappelijke organisatie, zou daarvan het gevolg zijn. Maar dit moet juist voorkomen worden! Voorloopig zullen we dus na den oorlog de prijsregeling nog niet kunnen missen. Dat de bereidwilligheid van ons volk, om dan de prijsvoorschriften, uitgevaardigd door onze eigen regeering, na te komen, veel grooter zal zijn dan thans, is duidelijk. Een verbetering van de prijsdiscipline is ongetwijfeld te verwachten. Dit

is een punt van veel belang, het vermindert sterk het inflatiegevaar.

Wanneer de straffe handhaving van de prijsbeheersching, door onze eigen regeering, gesteund zal worden door de geheele bevolking, is aan een der eerste voorwaarden, om inflatie te voorkomen, dus voldaan. Wij zitten dan echter nog met het probleem, of het mogelijk zal blijken, om de overtollige koopkracht, die het prijspeil via de zwarte markt kan bedreigen, onschadelijk te maken. Hierover is in alle landen reeds veel nagedacht en geschreven. Algemeen wordt het voor mogelijk gehouden, dat de overtollige koopkracht op verschillende manieren de wereld uit geholpen kan worden.

Hoe kan de overtollige koopkracht opgevangen worden?

Zonder diep op de daarmede samenhangende vraagstukken in te gaan, kan het volgende er over worden opgemerkt:

In de eerste plaats zou de Staat de overtollige koopkracht tot zich kunnen trekken door:

1. Het uitschrijven van groote Staatsleeningen;
2. Het heffen van hooge belastingen;
3. Het instellen van een vermogensheffing ineens.

De leeningen en de belastingen worden ten deele met overtollige koopkracht betaald. Met de opbrengst er van kan de Staat zijn vlottende schuld, bestaande uit bij de Nederlandsche Bank of bij de particuliere banken ondergebrachte schatkistpromessen, aflossen. Een proces van geldvermindering treedt dan op. Het nadeel van deze maatregelen is, dat zij een min of meer dwingend karakter hebben. In de na-oorlogse omstandigheden zal dit echter niet steeds te vermijden zijn.

Er is echter nog een tweede methode, die minder weerstanden te overwinnen heeft. Wij doelen op de invoering van een rationeel, door de overheid geleid, spaarsysteem. Hierbij dient een deel van het nieuw-geschapen nationale inkomen na den oorlog te worden gespaard. Voorloopig wordt het dan niet voor het doen van aankopen gebruikt, hetgeen prijsdrukkend werkt. Uit de gespaarde gelden kan bovendien de uitbreiding van de economische activiteit worden gefinancierd, zoodat crediet(geld)schepping voor dit doel niet noodig is. Deze methode heeft veel aantrekkelijks. Zij vereischt geen directe dwang, doch er is beslist voor noodzakelijk, dat er na den oorlog veel gespaard wordt; uiteraard dient hiervoor de noodige propaganda te worden gemaakt. Er moet van worden afgezien, om in het kader van dit artikel de bredere draagwijdte en het diepere effect van deze methode uiteen te zetten. In verschillende landen zijn reeds maatregelen van deze strekking genomen: de bekende "War Savings Campaign" (Oorlog's Spaar Actie) in Engeland vormt daarvan wel een der meest illustratieve voorbeelden.

Geen waardelooze gulden!

Het moet dus zeer zeker mogelijk worden geacht, om de overtollige koopkracht onschadelijk te maken en daarmede het ontstaan van een na-oorlogse monetaire chaos te voorkomen. Fabeltjes over het „kapot" gaan of het „waardeloos" worden van den gulden, verdienen geen geloof. Noodig is, dat men vertrouwen heeft in hen, die in de toekomst geroepen zullen worden, om leiding te geven aan onze financieele en monetaire politiek. In de periode van aanpassing en herstel, die na den oorlog zal volgen, zal geleidelijk kunnen worden overgegaan tot afschaffing van de overheidscontrole op de goederenverdeling en op de prijzen, naarmate de wanverhouding tusschen de goederen- en de geldstroom verdwijnt.

Er is hier wellicht aanleiding, om met een enkel woord te wijzen op het lot van de van-onwaarde-verklaarde bankbiljetten van f 500.— en van f 1000.—. Er zijn vele zwarte handelaren, die deze bankbiljetten niet hebben ingeleverd: dat zou later immers toch in orde komen! Wij zagen echter, dat het toekomstige probleem zal zijn, het teveel aan geld te doen verdwijnen. Niet aan te nemen is daarom, dat onze regeering deze bankbiljetten weer van waarde zal verklaren. Trouwens: welk moreel recht kunnen de zwarte handelaren aanvoeren? Zij hebben de honger van ons volk misbruikt, om hun eigen beurs te spekken. Met hen behoeft geen medelijden te worden getoond. Uiteraard kunnen, geval voor geval, uitzonderingen worden gemaakt voor bankbiljetten, die om andere redenen ondergedoken zijn.

Samenvattende blijkt dus, dat het volgende noodig is, om na den oorlog een inflatie te voorkomen:

1. Een volledige steun van het Nederlandsche volk aan de door onze eigen regeering te voeren prijspolitiek;
2. Wegneming van de inflationistische bedreiging, die de groote hoeveelheid overtollige koopkracht op het officieele prijspeil uitoefent.

De problemen, die zich bij de oplossing van de daarmede samenhangende vraagstukken voordoen, zijn moeilijk en ingewikkeld, doch er is geen reden om aan te nemen, dat zij onoplosbaar zijn. Gevaar voor inflatie behoeft niet te worden gevreesd.

Het art. „Maar Domine toch" leest over van pag. 6 op pag. 3.